

בראשית פרק ב פסוק כב

וַיִּבְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶת-הַצֶּלַע אֲשֶׁר-לָקַח מִן-הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיִּבְרָא אֶל-הָאָדָם:

תלמוד בבלי נדה מה:

ויבן - אמר רב חסדא, מאי דכתיב ויבן הי את הצלע, מלמד שנתן הקדוש ברוך הוא בינה יתירה באשה יותר מבאיש.

חידושי אגדות למהר"ל נדה דף מה עמוד ב

מלמד שנתן בינה יתירה באשה וכו'. פ"י דבר זה כי השכל היולאני נתן הש"י לאשה מצד שהאשה היא מוכנת לזה ביותר, כי האיש יש לו שכל וחכמה ביותר הוא השכל הנבדל, אבל שכל היולאני מוכנת האשה לקבל ביותר וכו'.

... דע כי ראוי האשה לזה מה שכתוב אצלה ויבן את הצלע, כי האשה נקראת חומה כדאמרין בפרק הבא על יבמתו (יבמות ס"ב ב') ויליף מדכתיב נקיבה תסובב גבר, כי האשה על ידה השלמת האדם, ובלא זה אין האדם שלם, וכל אשר הוא שלם דבר זה הוא חוזה שלו שהוא מגין עליו, ולא כאשר אין לו אשה ואין נקרא שהוא שלם שאז אין לו חומה. וכמו שהחומה מגינה על העיר, כך האשה מצד שהיא משלמת האיש היא מגינה עליו, והשלמה הזאת היא חומה שלו, מפני כך כתיב ויבן שכל בנין שעושה גדר וחומה.

עין איה ברכות פרק ראשון, קמז.

הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא וגו' אריב"ח מכאן שהאשה מכרת באורחין יותר מן האיש. דומה לזה אמרו בנדה שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מן האיש. והכונה כי יש הכרה זבונה טבעית דומה להכרת החוש ויש הכרה שכלית שבאה ע"י לימוד ונסיון. ולפי המנהג הטבעי הוא, שמי שיש ביד כשרונו לעלות למעלה שכלית, מתחלשת בו ההכרה הטבעית הבאה מהשכל הטבעי.

ומצינו כמה הכרות לבע"ח, מכירים בהכרתם הפנימית דברים שקשה לאדם להשיגם כ"א ע"י לימוד והרגל. וכן מצינו האומות הפראיות, שאינן מלומדות בתרבות וחכמה, יש להן כשרונות טבעיים חדים יותר מהעמים המלומדים, כי השכל המלומד מקפח את השכל הטבעי.

וזוהו מחסד ד' על יצוריו, שהראוי להשתמש במעלה יותר גבוהה לא תעלה בידו לסמוך על מעלה נמוכה, כדי שגם ההכרח ימריצה לקנות שלמות יותר. ע"כ האשה שאינה עומדת לפי תעודתה לקנות דעת הרבה ע"י לימוד, ותכליתה להשלמת סידור העולם לעשות בחפץ כפ"י, ואין חכמה לאשה אלא בשכל, ע"כ יש בה בינה יתירה טבעית בהכרה פנימית יותר מן האיש, ומפני זה היא מכרת באורחין יותר מן האיש.

כי האיש יוכל להכיר ערך האיש שרוצה לדעת תכונתו רק ע"י התבוננות רבה ואורך הזמן. אבל את האורח הבא לזמן קצר, לא יוכל להכירו בשכל הנסיוני. אבל האשה בהכרתה הפנימית, הקרובה להכרה טבעית, היא תכיר את האורחין. וההכרה הטבעית היא לרוב מאומתת מאד גם אחרי הדרישה השכלית, כאשר ביאר חכמי לב.

4. איש ואשה, שיחות הוצ"ה על

התורה, בראשית

... מהפסוק "ויבן ד' אלהים את הצלע", לומדים חז"ל ש"נתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש". מתוך-כך אפשר להבין שביטויים הנראים כהמעטה של האשה, באמת אינם כן. נוסח הברכה "שעשני כרצונו" אינו צמצום אלא אדרבה גדלות. "בינה יתירה". האשה יותר אלוהית מהאיש. היא יותר "כרצונו", כרצון ד'. לעומת העילאיות האלוהית של האשה, הגבר יותר אנושי. הוא יותר שכלי-פרקטי, והמעשיות היא גילוי האנושיות. לכן באיש מתגלה יותר הפרטיות, כי המעשיות האנושיות היא פרטית. באשה בולטת יותר הכלליות, השייכת לעילאיות האלוהיות. ... גם במעשה בראשית אפשר לראות צד בו האשה יותר גדולה מהאיש. האיש נברא "עפר מן האדמה", ובתוך חומר זה "ויפח באפיו נשמת חיים". לעומת זאת האשה נבראה מן הצלע, שכבר היתה שייכת לצלם אלוהים. היסוד והשורש שלה הוא אלוהי. לפעמים מחלקים בין איש לאשה: שכל ורגש. יש להבין זאת בצורה יותר גדולה ואמיתית: לאיש שייך צד היצירה, ולאשה - הצד האלוהי של "שעשני כרצונו".